

20 Jaar Janusz Korczak Stichting in Nederland

In het april-nummer van ons 'Kleine Korczak Bulletin' vertelden we uitvoerig over de thema-keuze van de dag, 'Een kind, geen nummer'; Zorg om de bureaucrativering rond het kind'.

We hebben inmiddels vier sprekers bereid gevonden die van vanuit hun eigen achtergrond en specialisme, de actuele ontwikkelingen binnen de vier gekozen gebieden, nl voor-schoolse opvoeding, onderwijs, jeugdhulpverlening en justitie, kritisch willen belichten.

Voor-schoolse opvoeding

Dit thema zal Karin Vroonhof voor haar rekening nemen. Zij werkte na haar studie pedagogiek als docent aan een beroepsopleiding kinderopvang. Op dit moment is ze werkzaam als pedagoog-adviseur voor kindercentra (peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang). Ze begeleidt hen in de professionalisering van hun organisatie. Kwaliteitsverbetering en kinderopparticipatie in de voor-en vroegschoolse educatie zijn de speerpunten in haar werk.

In haar bijdrage zal de volgende vraag centraal staan: Voor-en vroegschoolse educatie, taalprogramma's, peutervolgsystemen, observatie instrumenten, stuk voor stuk ontwikkelingen waarin kinderen bekeken en gevolgd worden. Is het zo dat deze intensieve kijk op kinderen over de hoofden van de kinderen gebeurt en de dialoog met de kinderen wegneemt of biedt het kansen om weer opnieuw naar de behoeften van ieder kind te luisteren?

Het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs

Prof. dr. Luc Stevens zal uitgebreid ingaan op dit onderwerp. Stevens was tot voor kort verbonden

als hoogleraar orthopedagogiek aan de Universiteit van Utrecht. Hij geeft nu leiding aan 'School Ethos' een speciaal project van het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum te Amersfoort.

Met Stevens staan we stil bij zijn stelling: 'de vraag in hoeverre een kind een nummer wordt zal vooral afhangen van de vraag in hoeverre de verantwoordelijke volwassenen erin slagen zich te onttrekken aan de vereenzelviging met de omringende bureaucratieën en status quo's.

Jeugdzorg

Mevrouw Edith Frederiks plaatst een aantal kritische kanttekeningen bij de actuele ontwikkelingen in de jeugdzorg. Zij is beleidsmedewerker en projectleider zorgprogrammering bij de Stichting Boschhuis in Flevoland. De stichting biedt hulp aan kinderen van 0 tot 12 jaar en hun gezinnen. De hulp bestaat o.a. uit dag-en nachtbehandeling bij een Medisch Kinderhuis en diverse ambulante ondersteuning zoals ouder-en gezinsbehandeling en videohometraining. Edith Frederiks vraagt zich af wat de praktijk is achter de nieuwe beleidstermen zoals: 'zorg op maat; meer samenhang in de jeugdzorg; één toegang; zorgprogrammering en modularisering.

Ze schets haar ideeën over de zowel positieve als negatieve kanten van deze ontwikkeling.

de wereld van justitie

Drs Jeroen Petri gunt ons een blik in de wereld van Justitie. Hij is sociaal psycholoog en kinder- en jeugdpsycholoog NIP/BIG. Jeroen woonde 15 jaar in Israël en is mede-oprichter van kibboets Hanaton in 1984. In Israël was hij 11 jaar als psycholoog werkzaam op scholen voor regulier-en speciaal onderwijs. Hij leidde een project voor ontspoorde jonge Russische- en Ethiopische immigranten en verwerkte zijn ervaringen met gedragsproblemen op school in zijn boek, 'Bij haar kan ik niet leren'; een andere kijk op de aanpak van 'probleemleerlingen op school' Elsevier, 1999. In 1977 keerde hij naar

Nederland terug. Sinds 1999 is hij werkzaam als gedragsdeskundige strafzaken bij de Raad voor de Kinderbescherming te Haarlem.

In zijn toespraak neemt hij ons mee naar het kind wat terecht komt tussen de probleemzoekers en de oplossingvermijders. Vooral staat hij stil bij de valkuilen van de netwerken rondom de 'probleemleerling' op school. Jeroen Petri laat tegelijkertijd een andere manier van benaderen zien.

In de ochtend zullen de vier sprekers in ca 20 minuten een aanzet geven tot een gesprek, reflectie, vragen of discussie. De reacties en de discussie zullen plaatsvinden na de lunch. We zullen waarschijnlijk kiezen voor een forum. In de tweede helft van de middag zal de cabaretgroep 'Framboos' optreden. Studenten houden ons een pittige pedagogische spiegel voorhouden. We sluiten af met een informeel samenzijn onder het genot van een drankje en een hapje.

Noteert u alvast de datum en plaats, zaterdag 26 oktober in gebouw Avanti in Almere Haven. U ontvangt nog een uitnodiging met het volledige programma.

Nash Dom voorbereidingen in een houten Datsja

Deze zomer beleven we samen met onze Russische Korczak vrienden het 10e Nash Dom zomerkamp. Aan de oevers van de Oka rivier, westelijk van de stad Kaluga, Ook dit jaar is er weer een groep jongeren en leiding vanuit Nederland van de partij. De ervaringen van 10 jaar integratiekampen hebben ons geleerd dat we ons nog intensiever bezig moeten houden met de pedagogische en sociale aspecten van het kamp. Daarom hebben we gekozen voor een stuk bezinning samen met de hoofdleiding, de groepsleiding en de stagiaires. En waar kan je dat beter doen dan in een datsja in de eindeloze bossen te noorden van Moskou. In dit studie-weekend concentreerden we ons op de belangrijkste aspecten van het kamp en stelden we elkaar de vraag: 'Waar en hoe vinden we in het 'Nash Dom'-kamp de Korczakinspiratie terug'? Het recht van het kind op respect wordt zo gemakkelijk in de mond genomen, maar wat betekent het in concrete situaties? Moeten we bv een bepaald kind dingen toestaan die we bij een ander kind niet zullen accepteren of tolereren, alleen vanwege het feit dat twee kinderen verschillende behoeften hebben of een andere plaats in de groep innemen? Kan het respect voor het individuele kind in botsing komen

met het belang van de groep? In de discussies realiseerden we ons dat de wijze waarop we met rechten en regels omgaan alles te maken heeft met onze eigen persoonlijkheid. Als je je onzeker voelt zul je eerder geneigd zijn kinderen meer rigide te benaderen. Hetzelfde gold natuurlijk ook voor die andere vraag: 'hoe ga ik om met probleemkinderen in de groep?' In dit deel van het seminar vertelden we over en weer over onze ervaringen met lastig of opstandig gedrag van kinderen en vooral hoe we daarop hadden gereageerd. Het waren vooral humor en het tonen van echte interesse in het kind die de sleutels bleken te zijn voor hulp en ondersteuning van het kind. En zoals Korczak ons ook al adviseerde, volg je eigen weg en imiteer niet de aanpak van een succesvolle collega.

Een andere vraag die we ons stelden was: 'Waarom organiseren we eigenlijk een kamp voor Nederlandse en Russische kinderen? Wat is voor beiden de meerwaarde daarvan? Blijven we in die drie weken toch niet teveel apart en is er wel sprake van echte integratie? We zijn toen eens nagegaan wat er met de Nederlandse en Russische kinderen in de voorbije jaren tijdens en na het kamp is gebeurd en wat blijkt: er zijn blijvende vriendschappen ontstaan, vooroordelen over cultuur en mensen verdwenen als sneeuw voor de zon en de Nederlandse jongeren zijn zich in ieder geval behoorlijk gaan verdiepen in de Russische cultuur, sommigen zijn zelfs de taal gaan leren. We waren het er in ieder geval over eens dat het internationale karakter van de 'Nash Dom'-kampen moet blijven bestaan. We hebben verder uitvoerig gesproken over de plaats van de visueel gehandicapte deelnemers aan het kamp. Wat dat betreft was het goed dat we enkele blinde en slechtziende groepsleiders in het weekend hadden die ons nog eens glashelder vertelden hoe in het algemeen blinde kinderen benaderd willen worden en uiteraard zichzelf ook. Neerbuigende behulpzaamheid kan zeer kwetsend zijn. Eén van de deelnemers zei: 'meestal wordt er van ons gezegd wat we *niet* kunnen, i.p.v. na te gaan wat we allemaal *wel* kunnen.

Het weekend kende nog tal van andere principiële en praktische voorbereidingen. Iedereen was na het weekend moe, maar uiterst voldaan. We zijn er klaar voor en zien er naar uit als we op 14 juli met de bussen vanuit Moskou naar Kaluga vertrekken.

Boeken en Artikelen een korte bespreking

'Over Kinderlijke seksualiteit, Janusz Korczak en Sigmund Freud'

Michael Kirchner, huisarts in de buurt van Münster en één van de meest diepgravende Duitse Korczakvertolkers, schreef een artikel over Korczak (1878-1942) en Freud (1865-1938).

Een paar verrassende gedachten daaruit:

- Korczak heeft zich net als Freud en evenzeer als deze zijn tijd ver vooruit, intensief beziggehouden met vroeg- en voorseksuele gevoelens bij het kind.
- Minder dan Freud was Korczak geneigd het seksuele vooral te zien als mogelijke bron van allerlei gestoorde ontwikkelingen.

Duidelijker dan Freud heeft Korczak gewezen op en gewaarschuwd tegen de erotisering van de relatie volwassene - kind, die van de volwassene uitgaat.

Kortom, een boeiend en vooral uit Korczaks werk zorgvuldig gedocumenteerd artikel waarvan een conclusie kan zijn:

Deze twee baanbrekende denkers over de menselijke gevoelsontwikkeling waren het bij alle verschillen eens over twee kernpunten:

- 1^e In een kind gaat meer om dan in het geijkte opvoedingsdenken wordt beseft
- 2^e Seksueel-erotische gevoelens hebben in de individuele ontwikkeling een lange voorgeschiedenis.

Korczak en een veilig en stimulerend schoolklimaat

Onder de titel 'Alle deuren open. Voor een stimulerend schoolklimaat' verscheen het themanummer van de maand mei van het blad *Vernieuwing. Tijdschrift voor onderwijs en opvoeding*. Daarin een keur van artikelen over onder andere schoolverzuim en -uitval, ervaringen van docenten en schoolcultuur. Ook is er een bijdrage van Joop Berding over participatie vanuit de ideeën van John Dewey en Janusz Korczak. Hij laat zien dat beide pedagogen -hoe verschillend ook hun achtergrondwerkten aan een opvoedingsklimaat dat kinderen recht doet. De Amerikaanse pedagoog Dewey deed dat rond 1900 in zijn laboratoriumschool in Chicago en Korczak in zijn weeshuizen in Warschau. Voor beide pedagogen is participatie het kernpunt van de opvoeding. Dewey spreekt in dat verband over sociale interactie tussen mensen waarin kinderen worden betrokken en benadrukt het belang van het

sociale leren. Hij vertaalde dat in zijn school door het werken met thema's en projecten waarbij hij aansluiting zocht bij de leefwereld van de kinderen. Korczak stelt de rechten van kinderen centraal en fundeert deze in een constitutie, een grondwet. Hij gaf kinderen het recht op zelfbeschikking en liet hen op basis van een wetboek rechtspreken. Wat kunnen we van beide pedagogen leren? Ten eerste de moed om kinderen en hun perspectief op de wereld serieus te nemen. Vervolgens dat zinvol leren via het oplossen van levensechte problemen verloopt. Ten derde dat een veilig schoolklimaat staat of valt met het gevoel 'mee te mogen doen' en een eigen, gewaardeerde inbreng te kunnen leveren. En tenslotte dat opvoeding niet iets is dat kinderen overkomt, maar een proces van leven en samenleven waar zij zelf actief vorm aan geven.

Het themanummer van *Vernieuwing* is verkrijgbaar via uitgeverij Van Gorcum te Assen www.vangorcum.nl

Het Duits- Oostenrijkse- Zwitserse Korczak -Bulletin . Jaargang 11, april 2002

In deze uitgave enkele opmerkelijke bijdragen. Allereerst een artikel waarin de pedagogische ideeën van Janusz Korczak, Helena Radlinska en Maria Grzegorwska op hun gemeenschappelijke wortels worden getoetst. Zij waren de vertegenwoordigers van een nieuwe stroming. Korczak werkte in het Poolse Staatsinstituut voor Orthopedagogiek nauw met Radlinska en Grzegorwska samen en zij waren ook de stuwende krachten in de Lerarenopleiding in Polen.

Verder in het Bulletin een boeiend praktijkverhaal van het 'Korczak-Haus' in Berlin Kreuzberg. We lezen daarin hoe de pedagogische grondgedachten van Korczak vertaald worden in een instelling voor Jeugdhulpverlening. Jutta Kraft, stafmedewerker, beschrijft hoe de participatie en de inspraak van de jongeren is geregeld, maar ook hoe ernstige conflicten en agressie worden aangepakt. Tenslotte een artikel van Kees Waaldijk en Lies van Weezel over de opvoeding van jongens en meisjes in Korczaks weeshuis (zij presenteerden dit thema onlangs in het Korczak-Café in Nederland).

(Geïnteresseerden kunnen tegen een kleine vergoeding kopieën van deze artikelen toegezonden krijgen)

Korte Berichten

Opening van kinderdagverblijf en naschoolse opvang 'De Boerderij' in Weesp

Op zaterdag 20 april werd officieel de nieuwbouw van het kinderdagverblijf, annex naschoolse opvang, 'De Boerderij' in Weesp feestelijk geopend door staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Margot Vliegert. De drijvende kracht achter dit kindercentrum op het prachtige veeteeltbedrijf aan de Kanaaldijk is niemand minder dan ons eigen bestuurslid Willy Verwey. Zij is een aantal jaren geleden gestart met dit unieke kinderdagverblijf gebaseerd op de pedagogische ideeën van Janusz Korczak. Willy Verwey bracht haar enthousiasme voor Korczaks gedachtegoed over op het snelgroeende team van leidsters (o.a. via studieavonden in het centrum). Na een weerbarstige strijd met de gemeente Weesp kon dan eindelijk het prachtige nieuwe onderkomen in de vorm van een hooischaar plechtig worden geopend. We feliciteren Willy Verwey en haar team met het schitterende resultaat.

Internationale Korczak Conferentie in Warschau

Van 19-21 september vindt in Warschau een internationale Korczakconferentie plaats. Thema:

'Korczak, a new anthropology of education'. Ze wordt georganiseerd door het Joods Historisch Instituut, de Poolse Korczak Stichting en de Pedagogische Faculteit van de Universiteit van Warschau. Zij die eventueel belangstelling hebben om deze drie-daagse bij te wonen kunnen met de Janusz Korczak Stichting contact opnemen. (post- of E-mailadres)

Afscheidsbrief

Op de valreep lezen wij een Afscheidsbrief die ons oud bestuurslid Ernst van der Klauw aan zijn leerlingen meegaf bij het afscheid van zijn groep 7 op de basisschool De Molenwiek in Haarlem.

Geïnspireerd op de Afscheidsbrief die Janusz Korczak aan zijn pupillen bij het verlaten van het weeshuis gaf, schreef Ernst van der Klauw een hedendaagse versie. Wij wilden u deze tekst niet onthouden.

Afscheidsbrief 26 juni 2002

*ik geef jullie niets
ik geef jullie geen garantie voor de toekomst,
ik geef jullie geen onbezorgd leven,
ik geef jullie geen geluk.
Al deze dingen moeten jullie zelf zoeken,
vinden en maken.
Wel geef ik jullie de zekerheid,
dat ik jullie super vind.*

*Heel veel liefs
meester Ernst van groep 7a van de Molenwiek*

In een reactie van Ernst begrepen we dat hij bij het voorlezen van de brief het gevoel moet hebben gehad dat Korczak had bij geven van zijn afscheidsbrief. Een bijzondere ervaring die ook door de leerlingen en ouders van Ernst zijn klas gevoeld werd.

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

*Voor meer informatie kunt u contact
opnemen met het secretariaat:*

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
http://www.korczak.nl

*redactie
Theo Cappon
Edward Skubisz
Anouk Brink*

*Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur
hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van
Kleine Korczak Bulletin*